

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveči in JUU

—**Uradniške plače bodo zvišane.** V nedeljski številki smo kratko poročali, da se vlada peča z načrtom, ki naj uredi gnotno stanje državnih nameščencev ter naj se pri tem zlasti upoštevajo moški nameščenci, da bi se ženske lahko vrstile v družino. Beograjsko »Vreme« obširneje o tem poroča ter med drugim pravi: »Kakor smo zvedeli iz dobro poučenih krogov, je vlada začela obravnavati in znova pretresati uradniško vprašanje, ki naj se reši tako, kakor zahtevajo interesi države in njenih uslužbencev. V duhu tega namer in v soglasju s finančnim ministrom, ki je že doseženo, se mora finančni minister dr. Šutej lotiti izdelave predloga za dopolnitev in spremembo sedanjega uradniškega zakona. — Kakor izveemo, bi potreba državne službe dajala prednost moški delovni moči, tako da bi že to načelo pomenilo precejšnje prihranke, ki bi se izkoristili za izboljšanje gnotnega položaja državnih uslužbencev. Vsekakor bodo zvišane plače glavno in bistveno obeležje novih vladnih ukrepov, ki se bodo uzakonili in izvedli z uredbo, in sicer v mejah največjih možnosti ter sredstev državne blagajne. Pri tem se bo zlasti spoštovalo načelo, da mora biti uradnik z ozirom na svoje osebne sposobnosti in kvalifikacije tako plačan, da bo od svoje plače mogel dostojno zadostiti svojim življenjskim potrebam, ne da bi mu bilo treba od kod druge pričakovati kakih drugih dogodkov. Od tako oskrbljenega in gnotno neodvisnega uradnika bo mogla država s polno pravico zahtevati uspešno delovanje, poštenost in vestnost v delu. (Slovenec, 26. okt.)

—**O uradniških plačah.** Beograjsko »Vreme« je v nedeljski številki objavilo, kakor je zatrjevalo, iz »dobro poučenih«, torej iz vladnih krogov vest, da se namerava vlada v kratkem lotiti temeljite reforme našega uradniškega problema. Finančni minister dr. Šutej že izdeluje potrebne zakonske načrte, ki bodo prinesli znatno izboljšanje materialnega položaja državnih nameščencev. To zvišanje bo izvedeno z uredbo v mejah največjih možnosti državne blagajne. — Vest je vzbudila veliko pozornost, saj velja »Vreme« po izvršeni spremembi v svojem vodstvu zopet za glavno vladno glasilo. Sinoči pa je službena Agencija Avala objavila naslednje obvestilo iz finančnega ministrstva: »Vreme« je 29. t. m. priobčilo vest, da vlada proučuje uradniško vprašanje in razpravlja o možnosti zvišanja prejemkov državnih uslužbencev. Poročilo pravi dalje, da ima finančni minister dr. Juraj Šutej izdelati predlog za spremembo uradniškega zakona, ker se je načelno soglasje o tem že doseglo. To vest, pravi list, je uradništvo objavilo na podlagi informacij iz »dobro poučenih krogov«. Finančni minister ni dal nobenih informacij o tej stvari in mu tudi ni nič znano o tem, kar piše omenjeni list. (»Jutro«, 31. okt.)

—**Mladina na delu ob meji** je naslov članka, ki ga prinaša »Jutro« od 20. oktobra in pravi med drugim: Na šoli manjka mlajša moč, za dva človeka je dela absolutno preveč, saj je šolski okoliš obširen, otrok zelo veliko in organizacija kmetijskih in gospodinjstvih tečajev vzame ves preostali čas. Vzeli smo slovo od Libelič. Toda preden gremo naprej, ne smemo pozabiti na g. upravitelja Močnika in gospe, ki sta najbolj pomagala našim. On in vsi njegovi tovariši, ki smo jih obiskali, so resnično pionirji prosvetnega dela na vasi in večinoma edini, ki se trudijo za napredek našega podeželja ob Severni meji.

—**Kmetijski list** od 25. oktobra prinaša pod naslovom »Razgledi in pogledi ob sporazumu« tudi naslednje ugotovitve: Semkaj spada zlasti osebno vprašanje, torej vprašanje uradništva. Uradnik je vezan na zakon, uredbe, predpise in ukaze svojih predstojnikov. Zato on ni osebno odgovoren za dejanja, ki jih izvrši na ukaz; kajti to mora storiti; ker bi bil sicer porušen vsak red. — Na val na težkih postojankah ob meji, nazadnje v Celju. Mož trdih življenjskih izkušenj si je ob doživljanju polne službene dobe nalezal bolezen, kateri se je dolgo upiral. Imel je še štiri nepreskrbljene otroke... toda mesto počitka je legel v grob. Delal in trpel je za svoj narod, zato ga bo ta ohranil v trajno lepem spominu.

Nepričakovano je umrl mnogo premlad tov. Ivan Burdian, krepak mož, še krepkejši po duši. Službovanje ga je vodilo skoro po vseh predelih naše ožje domovine. Bil je branilec narodne časti in borec za interese šole in učiteljskega stanu. Stanovske organizacije se je oklepal z vsem žarom svoje plemenite duše, vsako zborovanje je bilo za njega velik praznik. Njegovo krsto so ovili z narodno trobojnico, njegovo največjo svetinjo.

Kmalu po slavi 90-letnice svojega življenja je zatisnil oči učiteljski veteran Tomo Grah, spoštovana celjska osebnost. Že pred 68 leti je vstopil v celjsko učiteljsko društvo, v katerem se je boril za to, da je leta 1882. zavzelo slovensko narodno smer. V krajih svojega službovanja po Štajerskem je nastopal proti pomencenju. Njegove razprave pedagoške in metodne vsebine najdemo v prvih letnikih »Popotnika«. Markantni predstavniki stare, narodno zavedne in borbene učiteljske generacije, ki je slovel tudi kot gospodarstvenik, sadjarski strokovnjak in čebelar, bo zapisan z zlatimi črkami v knjigo slovenskega učiteljstva.

Drugi učiteljski veteran, ki je umrl o Veliki noči v Ljubljani, je bil tovariš Leopold Furlan. Zaveden narodnjak, ki se ni strašil dela, je posvetil vse svoje moči napredku šole in naroda v sončni Goriški. Pevec, sadjar

pačno bi torej bilo, ako bi kdo uradnika preganjal zaradi izvrševanja uradnih dolžnosti pod kakršnim koli režimom. Kaj drugega bi bilo, ako bi bila izvedena depolitizacija uradništva, za kakršno se potegujejo prav sedaj v Združenih državah v Ameriki. Dokler pa tega ni, je in ostane — pri nas in povsod — uradnik hkratu izvršilen organ režima in mu tega nihče ne more šteti niti v breme niti v zlo.

—**Ljudska šola in pouk v kmetijstvu** je naslov daljše razprave, ki jo prinaša »Domoljuba« od 25. oktobra, v kateri pravi med drugim: Država ureja pouk mladine z različnimi zakoni, ki se od časa do časa spreminjajo. Na žalost pa šolski zakoni mnogokrat niso v skladu z željami, ki jih v pogledu vzgoje svojih otrok goje roditelji. Razni modrijani, ko pridejo na odločujoča mesta, delajo premnogokrat na mladini razne vzgojne poizkuse, ki so neredko narodu v škodo, učiteljstvu pa v nepotrebno breme. — Poleg tega je strokovni pouk uspešen edino, če je združen z zadostnim vežbanjem v strokovno pravilnem delu, pod strokovnjaki vodstvom in nadzorom. Tega pa ljudska šola ne more nuditi enostavno zato ne, ker učitelji niso in v ogromni večini tudi ne morejo biti kmetijski strokovnjaki. — Mogla in morala pa bi dati ljudska šola otrokom na primer pouk o skrivnosti božje narave, o življenju rastlin in živali itd. Tak pouk bi koristil otrokom vseh staršev in v vseh vzbujal ljubezen do prirode in opazovanja naravnih pojavov. Žal da o vsem tem naša ljudska šola malo govori, če že ne molči. Molči zato, ker tudi učitelji sami navadno o teh stvareh mnogo ne vedo, saj niso imeli in nimajo prilike, da bi mogle spoznavati življenje narave na primer skozi oko drobnogleda, ki bi moral biti — mimogrede omenjeno — nepogrešljivo učilo v vsaki ljudski šoli. — Kmetijstvo je obširna veda in potrebuje vsak, ki jo hoče vsaj za silo obvladati, več let izključno kmetijsko-strokovnega pouka, teoretičnega in praktičnega. Zato je nemogoče, da bi se naši učitelji mogli, poleg vsega, kar mora dober ljudskošolski vzgojitelj znati, dovolj izveždati tudi v kmetijstvu in ga z uspehom poučevati. — Pač pa naj se kmetijsko-strokovni pouk daje oni mladini, ki bo ostala po končani ljudski šoli na kmetijah, in sicer v kmetijsko-nadaljevalnih tečajih, kjer pa naj bi kmetijsko-strokovne predmete poučevali le strokovno temeljito izobraženi moške. Tako se ne bo dogajalo, da bi v gotovih primerih otroci učili učitelja, kar bi vsekakor ne bilo toliko v sramoto vzgojiteljem, kakor tistim, ki zahtevajo, da učitelj nekaj uči, za kar nima strokovne sposobnosti. — Upoštevati je treba, da je kmetijstvo samostojen poklic, ki zahteva celega človeka in da je treba za ta poklic posebnega veselja, kakor je tudi učiteljski stan poseben stan, za katerega mora imeti človek prirojene zmožnosti in nagnjenja, če hoče postati dober učitelj. Kdor čuti v sebi veselje za učiteljski stan, navadno ne čuti poklica za kmetijstvo, in kogar veseli kmetijstvo, običajno ne gre na učiteljske. In še to: Ali bi ne bilo pretirano zahtevati celo od učitelja, ki poučujejo na mnogih šolah tudi v višjih razredih, da bi obvladale strokovni kmetijski pouk? — Ničesar nimamo proti temu, da se vpelje v šole več praktičnega, življenjskega pouka, da se bodo učili otroci računati n. pr. z vsakdanjimi potrebščinami, namesto s suhim številkami, da bodo opisovali pomen gozdov za podnebje, namesto lepote sončnega zahoda, da se bodo učili risanja načrtov za hiše in hleve, namesto slikanja šopkov v vazah itd. Vendar zahtevamo, da se tudi kmečki otroci res nauče dovolj računanja, dovolj slovenskega znanja, dovolj risanja in sploh predznanja, ki ga bodo v življenju tako krvavo rabili. — Kmetje hočemo, da se v naše ljudske šole pa tudi v vse srednje in druge učilnice uvede obvezni pouk o človeški družbi ter o važnosti kmeč-

kega stanu v zgodovini pa tudi o pomenu kmečkega stanu za bodočnost našega naroda. Potem ne bodo otroci, celo kmečki otroci rasli, vkljub šolanju, v silni zmoti, da je kmečki človek manj vreden in kmeti biti — sramota. — Torej: Ne orati in sejati, temveč naš slovenski kmečki stan in žuljeve kmečke roke iskreno spoštovati naj se uči v šoli slovenska mladina. V tem naj se naše šole preuredijo. Pa ne samo ljudske, temveč vse!

—**Tudi dubrovniški učitelji odpadli od JUU.** V Dubrovniku je bil izredni občni zbor učiteljev dubrovniškega okraja. Sklenjeno je

bilo, da se prekinijo vse zveze z JUU in njegovo sekcijo na Cetinju. Okrog sto učiteljev dubrovniškega okraja, ki so se udeležili izrednega občnega zbora, je sklenilo, da pristopijo k zvezi hrvatskih učiteljskih društev v Zagrebu. V Biogradu so se tudi zbrali učitelji biograjskega okraja, ki so sprejeli resolucijo, v kateri izrekajo zahtevno vodstvu za uspešno delo na obnovi Hrvatske in zahtevajo, da prekinijo zveze z JUU. Učitelji ljudskih šol v Sibeniku so sklenili, da bodo pozimi prostovoljno priredili analfabetske tečaje. (»Slovenec«, 26. okt.)

—**Učiteljski pevski zbor JUU** Emil Adamič

Mladinska mafica

—**mm Vsebina 3. številke »Našega roda«.** Lili Novy: Nekoč sem mammo razžalila (pesem); Alojz Gradnik: Uspavanka med vojno (pesem); Janko Samec: Pogreb (pesem); Franček Bevk: Peter Klepec (nadaljevanje); Tončka Podjavorsček: Matevžek in sreča; Rozanov-Smasek: Kaj je doživel Travka; Vlado Gal: Uganki; ***: Slovenci v Nemčiji; Janko Samec: Izseljenec (pesem); Fran Roš: Nova hiša; Lili Novy: Vi ste majhni (pesem); Tone Ljubič: »Furmanje«; Ivan Dodič: Koruzo bomo majili; ***: Lukec in živali (slikopis); Jože Zupančič: Na obisku pri jamskih prebivalcih; Danica Gruden: Vinotok (pesem); Po Hostanu: Kako se je človek bojeval; ***: Junaki sinjih višav (nadaljevanje); P. Strmšek: Naša uboga mamica; Po Hostanu: Kako se je razvijal nož; ***: Pomen in uporaba železa; Viljem Kunst: Daj nam danes naš vsakdanji kruh (nadaljevanje); Stefanija Gruden: Zdravi zobje; ***: O krastači; Vrt v novembru; Mladina piše; Uganke. — V ilustrativnem delu sodelujejo v tej številki: Debenjak, Lebez, Perko, Znidaršič, Ljubič, Sedej, Širk, Prunkova in drugi.

—**mm Za Miklavževe večere in božičnice** dobite najcenejše knjige in najlepše slikanice pri Mladinski matici.

—**mm V »Bibliografiji slovenske kmetijske literature v l. 1919.—1938.«**, ki je izšla te dni v založbi Kmetijske zbornice, so omenjene sledeče knjige naših izdaj: Skulj: Sadjarčji, Skulj: Vrtničarice, in Erjavec: Pod grajskim jarmom.

—**mm Seja gospodarskega odseka Mladinske matice** bo v ponedeljek 6. novembra ob 20. uri.

—**mm Razstava bolgarske knjige v Ljubljani** je dvignila zanimanje posebno za bogato bolgarsko mladinsko slovstvo. Vezani izvodi »Pirhova«, antologije bolgarske mladinske proze, so pošli. Dali pa smo vezati ponovno večje število in bodo naročnikom kmalu na razpolago. Isto je s Seliškarjevo »Bratovščino Sijnega galeba«.

—**mm Mentor o knjigah Mladinske matice.** V prvi dvojini številki Mentorja je izšla te dni ocena naših zadnjih rednih izdaj, ki pravi med drugim: Ob sklepu šolskega leta so mladi naročniki »Našega roda« dobili spet tri knjižice, ki so jih počitniške dni z veseljem brali. Tone Seliškar jim je napisal mladinsko povest »Janko in Metka«, ki jo je ilustriral Drago Vidmar. Seliškarjeva Janko in Metka spominjata samo z imeni na pravljico, sicer pa sta iz ljubljanskih predmestij naših dni, otroka barak in živita težko življenje ponižanih in razžaljenih, ali bolje zapuščenih in neobgledanih. Nadalje opisuje kritik vsebino povesti in zaključuje takole: Povest je v splošnem brdko stvarna slika sedanjosti, zato nič čudnega, ako ni v njej niti sledu kakega nadzemeljskega žarka. Rošev »Dijo« ocenjuje takole: Živahno berilo za najmlajše, ki jim ga je z vso ljubkostjo svojega stila ilustriral Ksenija Prunkova. O tretji knjigi pravi, da je tudi letošnja najtežnjaša. — Vlado Klemenčič je iz starih in novih časov sestavil — piše dalje ocenjevalec — zgodovinsko čitanko, ki jo je bogato in duhovito ilustriral Hinko Smrekar. Klemenčič tako prijetno kramlja o sivi davni, o Rimljanih v naših krajih, o prirodu Slovencev, ki so kmalu zašli pod grajski jarem, o srednjeveški

bilo, da se prekinijo vse zveze z JUU in njegovo sekcijo na Cetinju. Okrog sto učiteljev dubrovniškega okraja, ki so se udeležili izrednega občnega zbora, je sklenilo, da pristopijo k zvezi hrvatskih učiteljskih društev v Zagrebu. V Biogradu so se tudi zbrali učitelji biograjskega okraja, ki so sprejeli resolucijo, v kateri izrekajo zahtevno vodstvu za uspešno delo na obnovi Hrvatske in zahtevajo, da prekinijo zveze z JUU. Učitelji ljudskih šol v Sibeniku so sklenili, da bodo pozimi prostovoljno priredili analfabetske tečaje. (»Slovenec«, 26. okt.)

kulturi v samostanih, o srednjeveških mestih, pokaže nam sodstvo onih časov in čarovniške procese, lutrovstvo in prve slovenske bukvice, iz dnevnika in kronik govori o Turkih, z njim zaživimo boj za staro pravdo in preko nadlog kuge, lakote in vojne pridemo v francosko dobo in v čase prvih ljudskih šol, nato pa v pomlad narodov, ko se je vzbudila naša narodna zavest, ki ni več mirovala, dokler nismo prišli iz sužnosti v svobodo, ki nam je zasijala 29. oktobra 1918. Klemenčičeve knjige ni z zanimanjem prebirala samo mladina, temveč tudi njeni starši in drugi domači, kar pomeni, da je povsem uspela. Želel bi, da bi poznali to knjigo tudi naši srednješolci.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—**pev Člane moškega zbora UPZ** prosimo, da se priključijo za pevski tečaj v novembru z dopisnicami, ki smo jih priložili zadnji okrožnici. Tečaj je strogo obvezen za vse. Tajništvo.

Učiteljska fiskarna

—**t Ivo Jančič: Naša zgodovina v slikah, I., II. in III. del.** Svojevrsna in edinstvena knjiga, ki je prav vsaki šoli prepotrebna, ker je izvrstno ponazorilo zgodovine. Po vsej pravici spada v šolsko zbirko učil. Cena 65 din. Priporočila se vsem šolskim upraviteljem.

—**t Puste in deževne nedelje** so v deželi. Vaši otroci ne morejo na sprehod. Doma se dolgočasijo, ker nimajo primerne zabave in zaposlitve. Zanje ima Knjižarna Učiteljske tiskarne sledeče knjige: Tinkin zajček, Pisane lutke, Stric s košem, Teta s cekarjem.

—**t Najlepša zabava**, zanimivo ročno delo, pri katerem se otroci uče, je zbirka Načrtov za šolo in dom. Načrte je sestavil Vilim Kunst, avtor člankov Za tri dinarje elektrike, ki so izšli v »Našem rodu«. Zbirka obsega 5 elektrotehničnih aparatov: Morsov brzojavni aparat, električni zvonec, indukcijski aparat, telefon in mikrofoni.

—**t Iskreno priporočamo knjižico** ing. Stanka Dimnika: Kako naj si uredimo naše domove za obrambo pred letalskimi napadi. Cena knjižice 5 din. Pri večjem odjemu 10% popust.

—**t Prešernove in Gregorčičeve poezije** so izšle v miniaturni izdaji. Lični knjižici se dobijo pri Učiteljski tiskarni po 20 din komad.

—**t Ali ste naročili za svojo šolo in zase** šolske in pisarniške potrebščine? Naročite pri Učiteljski tiskarni! Svoji k svojim!

—**t Otroke imate za šole.** Zanje boste potrebovali šolske potrebščine. Ne oklevajte! Pojdite v Učiteljsko knjigarno v Ljubljani ali pa v podružnico v Mariboru. Postreženi boste povsem zadovoljivo. Svoji k svojim!

zapušenih, zgradil šolo in pisal zgodovino črnoške fare. Ob radgorskem uporu je kot tolač rešil življenje štirim vojakom, ob prvu pa je sodeloval pri bojih za osvoboditev Koroške, kjer je tudi ostal kot učitelj, dokler ni tujec zasedel dežele. Posebna značilnost njegova je bila, da je govoril najčistejšo slovensko. S svojim delom si je zgradil med narodom trajen spomenik.

Vrt, vrtnice in vrtnar... to je bil tovariš Franček Zličar, človek, ki ni poznal oddiha, človek, ki se je naučil krasote življenja na svojem vrtu, potem pa je odšel pred mladino in med narod poln najboljše volje in sreče. Tovariši mu je zapisal v spomin: »V gričkah Slovenskih goric pa se bo v živem spominu ljudstva šepetalo od ust do ust, od cveta do cveta Tvojih vrtnic: nekoč je živel tu mlad učitelj, dobro in skromno srce, pa je prezgodaj umrlo, zakaj, kdo ve?«

Vrsta grobov se polni, ni je ne konca ne kraja. Mnogo smo zgubili, mnogo...

Pod zelenim Bočem je legel v starosti 72 let tovariš Koki Jožef. Odkrit poštenjak, neustrašen zagovornik in blago srce. Še malo pred svojo smrtjo je zapel — bil je velik pevec in godbenik — »Zdaj vse minulo je, nič več pel ne bom...« kakor da bi slutil svojo zadnjo uro. Bil je Slovenec, obtožen veleizdaje. Zgodovinar je je sam samozvestno in bil oproščen.

Težak udarec je bila smrt prof. Dolfeta Lapaineta, profesorja na ljubljanskem učiteljskem. Kdo ni poznal vesele pojave, ki je rada pomagala dijaku. Za druge je prošil, zase ni znal in nihče ni vedel, da se pod njegovo veselostjo skrivajo tegobe tega življenja...

Nihče ga ni videl, ko je sameval zapuščen in zagrenjen. Dijaki so zgubili z njim ne le dobrega profesorja, temveč tudi svojega očeta...

Še ni končala smrt svojega dela, pokositi je morala še dve mladi življenji... učitelja Križnarja Zeljaka in učiteljico Nijo Cesar Firmovo... Oba mlada sta legla skrušena po težki bolezni v hladno zemljo. Smrt je segla še po tov. Dragu Pintariču, ki je po polnih 35 letih službe sanjal o počitku. Kakor je ob pogrebu zborna molitev otrok trkala na božja vrata za pokoj njegove duše, tako bo večkrat odmevala iz tesnih jeruzalemskih vinčarij in ostalih kmetij... zlat spomin za njim bo ostal toliko časa med narodom, dokler bodo klopotali jeruzalemski klopoteči.

Iz družine je iztrgala smrt malo pred letošnjimi Vsemi svetimi tovarišico Tončko Završnikovo. Težko je živela ločeno od svoje družine in svojega moža, težko prenašala... pa je morala biti tako, drugi so hoteli. Tolažila se je z delom med mladino in nacionalnimi organizacijami, v katerih bo ostala zapisana z zlatimi črkami. Ločitev ob grobu je bila težka...

Zadnji nas je zapustil Fortunat Lužar, upokojeni banovinski šolski nadzornik. Delo za gospodarski in kulturni dvig naroda mu je bilo življenjski smoter. Blaga duša, iskren tovariš, pravičen predstojnik — vse te vrline so mu bile zveste spremljevalke v življenju. Svoje zmožnosti je posvetil tudi publicistiki in bil prvi predsednik Mladinske matice.

Še jih je, ki so zapustili naše vrste!

Ohranimo jih v trajnem spominu!

Vir.